

Verbul

Verbul este partea de vorbire care exprimă :

- **Existența**- a fi, a exista
E loc la soare pentru toți.
- **Starea**- a sta, a șede
Stă ca oul în cui.
- **Necesitatea**- a trebui, a necesita
Trebuie să-ndoi copacul cât e tânăr.
- **Posibilitatea**- a putea
Nimeni **nu poate** ști cât de adâncă e boarta șarpelui.
- **Posesia**- a avea, a posedea
Are cap și **n-are** minte.
- **Dorința**- a vrea, a dori
De **vrei** să manânci pâine, nu-ti bate joc de tărățe.

Clasificarea verbelor

1. **Verbele predicative**- au înțeles de sine stătător și pot forma singure un predicat verbal când se află la un mod personal. Majoritatea verbelor din limba română *sunt predicative*.

- Mincinosul când **spune** adevărul **se îmbolnăvește**.
- **Du-te** unde **a dus** surdul roata.

Verbele predicative își păstrează această însușire indiferent de modul la care se află.

2. **Verbele nepredicative**- nu au înțeles de sine stătător și nu pot forma singure un predicat verbal, ci împreună cu alte cuvinte. Sunt nepredicative verbele **copulative** și verbele **auxiliare**.

a. **Verbele copulative**-formează predicat nominal împreună cu o altă parte de vorbire cu funcție de nume predicativ.

Din categoria verbelor copulative fac parte: a fi, a deveni, a ieși, a rămâne, a ajunge,

a se face, a părea, a însemna, a se naște, a se chema, a se numi.

- **E** deștept ca oaia cu jug.

Verbul copulativ face legătura între numele predicative și subiect.

- Moartea lupului e sănătatea oilor.

b. Verbele auxiliare- ajută la formarea modurilor și timpurilor compuse, dar și a diatezei pasive. Sunt auxiliare verbele :

-a avea, a fi, a vrea.

Verbul auxiliar a avea intră în structura următoarelor forme verbale:

- Modul indicativ , timpurile perfect compus și viitor popular:

- Am plătit datoria și tot dator am rămas
- Ai să greșești drumul.

- Modul condițional-optativ, timpurile prezent și perfect;

- Ar prind pește dar n-are undită.
- Aș fi ales altă soluție.

Verbul a fi se folosește la formarea următoarelor timpuri:

- viitor anterior(indicativ)
- perfect(conjunctiv)
- perfect(condițional-optativ)
- perfect(infinitiv)

Toate timpurile și modurile diatezei pasive:

- prezent;
- imperfect;
- perfect simplu;
- perfect compus;
- mai mult ca perfect;
- viitor.

Verbele personale

Sunt verbe care pot avea subiect. Majoritatea verbelor sunt personale a da, a pleca, a deveni etc.

- În sânge se preface datina.
- Copiii și nebunii spun adevărul.
- Cară apă-n Dunăre.

Verbele unipersonale- au forme doar pentru persoana a III-a și exprimă acțiuni atribuite unor fenomene ale naturii, păsări, animale, planete: a miorlăi, a necheza, a răsări:

- Soarele **a apus** de mult.
- Câinele **latră** cu furie.

Verbele impersonale- autorul acțiunii nu poate fi identificat, acțiunea nu este făcută de o persoană, au formă numai pentru persoana a III-a singular: a trebui, a se cuveni, a se înnopta, a tuna, a fulgera.

- Vara **se înnoptează** târziu.
- **Plouă** de trei zile.

De cele mai multe ori după verbele impersonale urmează, în structura frazelor, o subiectivă:

- Deseori se întâmplă / sa-i vezi în parc/.
- Părea / ca-n somn un înger ar trece prin infern/.

Expresii verbale impersonale- sunt formate din verbul **a fi** și un alt adverb sau o locuțiune adverbială de mod cu rol de nume predicativ în cadrul construcției: e greu, e normal, este posibil etc.

Locuțiuni verbale- grupuri de cuvinte care au înțeles unitar care au valoarea unui verb: a sta în cumpana, a baga în sperietii, a trage nădejde, a lua partea, etc.

Intr-o locuțiune verbală este obligatorie prezenta unui verb. Acesta are rolul gramatical de a indica persoana, modul, timpul, numărul construcției.

- **Adu-ți aminte** că ești om!

Verbele tranzitive- cele care pot avea complement direct: a auzi, a găsi, a cânta, a prelungi etc.

Dacă într-o propoziție nu apare un complement direct se poate verifica caracterul tranzitiv al verbului prin adăugarea unui astfel de complement.

- Pentru un cui **pierzi** o potcoavă.

Unele verbe sunt **dublu tranzitive** adică au două complemente directe.

Verbe intransitive- cele care nu pot avea un complement direct.

- **Se uită** soarele îndărăt, **se strică** vremea.

Din această categorie fac parte:

-Verbe copulative

- **A devenit** de necunoscut.

-Verbe de mișcare

- Trenul **pleacă** la oră fixă.

-Verbe la diateza reflexivă

- **Se ține** ca nevoia de om.

-Verbe la diateza pasivă

- **E știut** de mult ca om harnic.

-Verbe impersonale

- Vara **tună** și **fulgeră** la munte.

Atenție! Există verbe care pot fi tranzitive, dar și intransitive, în funcție de context. În aceste cazuri și sensul lexical capătă nuanțe diferite:

- **Pleacă** în vacanță. (intransitiv- merge)
- **Pleacă** capul de rușine. (tranzitiv- apleacă, lasă)
- În fiecare dimineață **aleargă** pe stadion. (intransitiv- fuge)
- L-**am alergat** prin tot cartierul. (tranzitiv- am urmărit)

Valorile verbului pot fi;

-verb predicativ

-verb copulativ

-verb auxiliar

Conjugările verbelor.

După terminațiile pe care le au verbele la infinitiv, acestea se grupează în patru conjugări:

-Conjugarea I: **-a:** a tatona, a vindeca

-Conjugarea a II-a: **-ea:** a părea, a șede

-Conjugarea a III-a: **-e:** a scrie, a duce

-Conjugarea a IV-a: **-i,î:** a veni, a primi, a hotărî.

Diatezele verbelor:

Diatezele sunt forme pe care le iau verbele pentru a arăta raportul dintre acțiunea pe care o exprimă și subiectul gramatical.

- Diateza activă
- Diateza reflexivă
- Diateza pasivă

Modurile și timpurile verbelor

Modul este forma pe care i ia verbul pentru a arăta cum consideră vorbitorul acțiunea: reală, posibilă, condițională, poruncită.

Timpul este categoria gramaticală care arată când se realizează acțiunea în raport cu momentul vorbirii.

Modurile personale

1. Modul indicativ

- Present
- Imperfect
- Perfect simplu
- Perfect compus
- Mai mult ca perfectul
- Viitorul
- Viitorul anterior.

2. Modul conjunctiv

3. Modul condițional – optativ

4. Modul imperativ

Modurile nepersonale

1. Modul Infinitiv
2. Modul Participiu
3. Modul Gerunziu
4. Modul Supin